EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 12.12.2012
COM(2012) 747 final

KOMISSION KERTOMUS

VIIDES VUOSIKERTOMUS EUROOPAN KALATALOUSRAHASTON TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA (2011)

{SWD(2012) 424 final}

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO ... 3

2. I OSA – EKTR:n täytäntöönpano ... 3

2.1. Keskeiset tulokset, kehityssuunnat ja haasteet ... 3

2.1.1. Talousarvion toteuttaminen komissiossa ... 4

2.2. Tekninen apu ... 4

2.2.1. Teknisen avun määrärahojen käyttö jäsenvaltioissa ... 4

2.2.2. Teknisen avun määrärahojen käyttö komissiossa ... 4

2.3. EKTR-asetuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaisen strategiakeskustelun tulokset ... 5

3. Kalastusalan taloudellinen tilanne vuosina 2010–2011 ... 6

3.1.1. Pyyntiala ... 6

3.1.2. Vesiviljely ... 7

3.1.3. Jalostus ... 7

4. II OSA - Analyysi ... 8

4.1. Kalastuslaivaston mukauttamista koskevat julkiset ja yksityiset toimet ... 8

4.1.1. Kalastustoiminnan pysyvä lopettaminen ... 8

4.1.2. Yli puolet käytöstä poistetuista aluksista ei saanut romutustukea. Tämä vahvistaa sen, ettei EKTR:n tuella ole juurikaan vaikutusta kapasiteetin mukauttamiseen. Parannusta KOR:n kauteen (2000–2006) nähden on vain vähän. Vuoden 2002 YKP:n uudistukseen asti alukset, jotka poistettiin käytöstä ilman julkista tukea, voitiin korvata muun tuen avulla. Laivastojen mukauttaminen polttoaineiden hintakehitykseen. ... 9

4.2. EKTR-asetuksen 25 artiklan 2 kohdan mukainen uudenaikaistaminen ... 10

4.3. EKTR:n toimintalinjan 4 täytäntöönpano ... 10

5. Rahoituksen toteutuminen jäsenvaltioissa ... 12

KOMISSION KERTOMUS

VIIDES VUOSIKERTOMUS EUROOPAN KALATALOUSRAHASTON TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA (2011)

1. JOHDANTO

Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) annetun asetuksen 68 artiklan[1] mukaisesti komissio antaa viimeistään kunkin vuoden 31. joulukuuta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle kertomuksen EKTR:n täytäntöönpanosta. Kertomus perustuu jäsenvaltioiden vuosikertomuksia koskevaan komission arviointiin sekä muihin saatavilla oleviin tietoihin.

Kertomuksessa käsitellään EKTR:n täytäntöönpanoa vuonna 2011. Se on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan EKTR-asetuksen 68 artiklan vaatimuksia. Siinä esitetään myös EKTR-asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun strategiakeskustelun tulokset. Toisessa osassa tarkastellaan eräitä EKTR:n kauden 2007–2013 keskeisiä näkökohtia ja erityisesti toiminnan pysyvää lopettamista, 25 artiklan mukaista nykyaikaistamista sekä toimintalinjan 4 täytäntöönpanoa.

Kertomukseen liittyy komission yksiköiden valmisteluasiakirja, johon sisältyy yhteenveto EKTR:n täytäntöönpanosta kussakin jäsenvaltiossa sekä yksityiskohtaisia tietoja rahoituksen toteutumisesta[2].

2. I OSA – EKTR:N TÄYTÄNTÖÖNPANO

2.1. Keskeiset tulokset, kehityssuunnat ja haasteet

Rahoituksen toteutuminen jäsenvaltioissa. Jäsenvaltioiden vuoden 2011 joulukuun lopussa esittämien varmennettujen välimaksujen osuus oli 28 prosenttia (1 187 725 419,93 euroa) EKTR:n kokonaismäärärahoista. Vuoden 2010 lopun tilanteeseen verrattuna kasvua oli 84,5 prosenttia (551 273 466,57 euroa). Määrärahojen sitomisaste vuoden 2011 lopussa oli keskimäärin 55,29 prosenttia. Bulgariassa ja Romaniassa oli huomattavia viipeitä. Maksusitoumusten toteutumisaste jäi Saksassa, Ranskassa, Unkarissa, Italiassa, Maltassa, Sloveniassa, Espanjassa ja Ruotsissa alle EU:n keskitason. Toisaalta EU:n keskimääräinen käyttöaste ylitettiin Belgiassa, Kyproksessa, Tšekissä, Tanskassa, Virossa, Suomessa, Kreikassa,

[1] Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) 27 päivänä heinäkuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1198/2006 68 artikla (EUVL L 120, 15.8.2006).

[2] Taulukko I: Rahoituksen toteutuminen lähentymistavoitealueilla
Taulukko I1: Rahoituksen toteutuminen muilla kuin lähentymistavoitealueilla
Taulukko III: Kalatalousrahaston varat toimintalinjoittain ja jäsenvaltioittain
Taulukko IV: Kalatalousrahaston todennetut menot toimintalinjoittain ja jäsenvaltioittain

Irlannissa, Liettuassa, Latviassa, Itävallassa, Puolassa, Slovakiassa, Alankomaissa sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Vuoden 2011 lopussa EKTR-asetuksen 90 artiklassa tarkoitetun N+2-säännön mukaista talousarviositoumusten vapauttamista sovellettiin kuudessa jäsenvaltiossa yhteensä 9 696 117 euron määrän osalta (vuoden 2009 erästä). Kasvu oli vuoden 2010 lopun tilanteeseen nähden merkittävä.

Polttoainesäännösten noudattamisen tarkastus. Belgiassa, Tanskassa, Ranskassa, Portugalissa ja Espanjassa tehtiin neuvoston asetuksen (EY) N:o 744/2008 mukaisia tarkastuksia. Tarkastuksen tulokset toimitettiin komissiolle kesäkuussa 2011. Tärkeimmät havainnot liittyivät kansallisten hallinto- ja valvontajärjestelmien puutteisiin. Tarkastuskertomuksessa suositeltiin lisäksi, että jäsenvaltiot 1) huolehtivat, että käytössä on asianmukaisesti toimivat tarkastus- ja valvontajärjestelmät; 2) varmistavat, että tarkastuksia tehdään riittävästi; 3) parantavat komission kanssa tehtävää yhteistyötä, jotta mahdolliset sääntöjenvastaisuudet havaitaan varhaisessa vaiheessa; ja 4) tarkistavat, etteivät sääntöjenvastaisuudet johdu järjestelmään liittyvistä ongelmista. Komissio lähetti tarkastuskertomukset asianomaisille jäsenvaltioille ja kehotti näitä toteuttamaan korjaavat toimenpiteet.

Edellä mainittujen havaintojen ja suositusten perusteella komissio kehotti muita jäsenvaltioita tekemään ylimääräisiä tarkastuksia.

Vaatimusten noudattaminen. Vuoden 2011 joulukuuhun mennessä **26** jäsenvaltiota toimitti vaatimustenmukaisuuden arviointinsa, ja näistä **25** voitiin hyväksyä. Aiempiin kertomuksiin nähden voidaan todeta, että kalastustoiminnan tilapäiseen ja pysyvään lopettamiseen liittyviä vaatimusten noudattamisen ongelmia ja siten myös maksujen keskeytyksiä on esiintynyt aiempaa vähemmän.

2.1.1. Talousarvion toteuttaminen komissiossa

Vuosien 2011–2013 kokonaismäärärahoista (4 292 990 279 euroa) sidottiin vuonna 2011 15,2 prosenttia (653 204 485 euroa), josta 496 297 184 euroa lähentymistavoitealueille ja 156 907 301 euroa muille kuin lähentymistavoitealueilla. Kauden kokonaismäärärahoista maksettiin vuonna 2011 10,2 prosenttia (440 909 408 euroa), josta 72,7 prosenttia (320 405 479 euroa) lähentymistavoitealueille ja 27,3 prosenttia (120 503 930 euroa) muille kuin lähentymistavoitealueille. Nämä maksut suoritettiin välimaksuina. Tarkempia tietoja on tämän kertomuksen 5 kohdassa sekä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa, joka on liitetty tähän kertomukseen.

2.2. Tekninen apu

2.2.1. Teknisen avun määrärahojen käyttö jäsenvaltioissa

Teknisen avun määrärahoja sidottiin 22 jäsenvaltiossa. Eniten määrärahoja tekniseen apuun sidottiin seuraavissa jäsenvaltioissa: Kreikka (7 115 250 euroa), Puola (4 756 335 euroa), Espanja (4 416 169 euroa), Italia (2 581 161 euroa) sekä Latvia (2 092 140 euroa). Teknisen avun toimenpiteiden tavoitteena oli parantaa hallintokapasiteettia, kehittää tietotekniikkaa, lisätä julkisuutta ja tiedotusta sekä tukea toimintaohjelmien hallintoa ja täytäntöönpanoa.

2.2.2. Teknisen avun määrärahojen käyttö komissiossa

Komissio käytti vuonna 2011 EKTR:n teknisen avun määrärahoista 3 874 825 euroa seuraaviin toimiin:

Tietotekniikka

Komissio sitoi 554 741 euroa tietojenkäsittelypalveluihin ja niihin liittyviin palveluihin (EKTR:n täytäntöönpanoon liittyvien MARE-pääosaston tietojärjestelmien ylläpito ja kehittäminen).

Euroopan kalastusalueiden verkoston (FARNET) tukiyksikkö

Euroopan kalastusalueiden verkostoa (FARNET) varten sidottiin 1 891 871 euroa. FARNETin toiminta kohdistettiin vuonna 2011 EKTR:n toimintalinjan 4 täytäntöönpanoon, ja se toteutettiin hallintoviranomaisille ja FARNETin paikallisille toimintaryhmille myönnettävällä menetelmien ja erityisaiheiden kehittämiseen tarkoitetulla jatkuvaluonteisella tuella. Paikalliset toimintaryhmät järjestivät kaksi monikansallista seminaaria: maaliskuussa Bulgarian Sofiassa järjestetty strategian kehittämisseminaari sekä Puolan Gdyniassa heinäkuussa pidetty kalatalousalueiden monipuolistamista koskeva seminaari. FARNET käytti toimintalinjan 4 näkyvyyden lisäämiseksi erilaisia kanavia: verkkosivu, Newsletter-tiedotuslehti, YouTube sekä Twitter-tili. Lisäksi julkaistiin (neljällä kielellä) kaksi FARNET Magazine- numeroa sekä kalatalousalueiden monipuolistamista koskevat (11 kielellä laaditut) ohjeet Diversification. Marraskuussa 2011 järjestetty kestävän kehityksen edellytykset täyttäviä kalatalousalueita koskeva mittava konferenssi kokosi yhteen yli 450 sidosryhmien edustajaa.

Konferenssit
Komissio järjesti kestävän kalastuksen edellytykset täyttäviä tulevaisuuden kalastusalueita koskevan konferenssin (324 443 euroa) ja EKTR:n täytäntöönpanoa koskevan seminaarin (24 091 euroa).

Viestintä

Komissio sitoi 148 878 euroa toimintalinjan 4 hankkeisiin liittyvän neljän videon tuottamiseen: Baionan Percebeiros-pyynti (Espanja), Suoramyynti ja uusi teknologia (Saksa), Kalastusmatkailu (Ranska) sekä Merilevän arvoketju (Tanska).

Väliaikainen henkilöstö

Komissio myönsi 850 000 euroa EKTR:n täytäntöönpanoon osallistuvan väliaikaisen henkilöstön palkkoja varten taatakseen erityisesti, että jäsenvaltioiden kielivalikoima katetaan asianmukaisesti.

2.3. EKTR-asetuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaisen strategiakeskustelun tulokset

Komissio sai kaikki EKTR:n väliarvioinnit kesäkuun 2011 loppuun mennessä. Nämä arvioinnit olivat perustana yhteenvetokertomukselle, jota käytettiin Brysselissä 8.–9. joulukuuta 2011 pidetyssä kalastusalan johtajien strategiakeskustelussa.

Yhteenvetokertomuksen tärkeimmät havainnot

Eniten määrärahoja on käytetty toimintalinjaan 1. Taloudellinen tilanne on vaikuttanut tuntuvasti toimintalinjan 1 täytäntöönpanoon, ja kalastustoiminnan pysyvää ja väliaikaista lopettamista koskevia toimenpiteitä on toteutettu aiempaa enemmän. Toiminnan pysyvän lopettamisen yhteydessä ei ole laadittu tarvittavaa pyyntiponnistuksen mukauttamissuunnitelmaa, vaikka EKTR-asetuksessa on asiaa koskeva erityinen säännös. Vaikutus näkyy myös aluksella tehtäviä investointeja ja pienimuotoista rannikkokalastusta koskevien tukitoimenpiteiden täytäntöönpanossa, ja esimerkiksi pyydysten valikoivuuden lisäämiseksi toteutettavia hankkeita on käynnissä vain jokunen.

Toimintalinjassa 2 suurin osa määrärahoista on kohdennettu toimenpiteen 2.3 hankkeisiin, joiden tavoitteena ovat tuotantokapasiteetin lisääminen sekä tuotantojärjestelmien ja hygienia- ja työolosuhteiden parantaminen erityisesti jalostuslaitoksissa. Vesiviljelyalan tuotantokapasiteetti on kasvanut useissa jäsenvaltioissa, vaikka ympäristövaikutusten arviointia koskeva vaatimus koettiinkin täytäntöönpanoa vaikeuttavaksi tekijäksi.

EKTR:n tuki toimintalinjaan 3 kohdistettiin lähinnä satamainfrastruktuuriin (toimenpide 3.3), kollektiivisiin toimiin (toimenpide 3.1) sekä kokeiluhankkeisiin (toimenpide 3.5). Vesiviljelyn tuotantomenetelmiin sisällytettiin vain harvoin ympäristön suojelua edistäviä vesiensuojelutoimenpiteitä.

Kaikkiaan 21 jäsenvaltiota pani tai aikoi panna täytäntöön toimintalinjan 4. Toimintalinjan 4 täytäntöönpano on siitä huolimatta edennyt muita toimintalinjoja hitaammin. Viivästysten taustalla ovat menettelyjen aloittamiseen liittyvät viipeet, yksityisen rahoituksen rajoitettu saatavuus ja kalastusalan kiinnostuksen puuttuminen.

Toimintalinjalla 5 (Tekninen tuki EKTR:n varojen hallinnointiin jäsenvaltioissa) on saatu kohtalaisia tuloksia. Arviointikertomuksissa tuotiin kuitenkin esiin sen hyödyllisyys toimintaohjelman toteuttamisessa ja tosiasiallisille tai mahdollisille edunsaajille tarkoitetussa tiedonvälityksessä.

Arviointi osoittaa, että EKTR:n ohjelmilla on yleisesti vain vähän vaikutusta resurssien säilyttämiseen tai ympäristön kestävyyteen, ja yhtenä syynä on käytettävissä olevien ympäristötoimenpiteiden vajaakäyttö. Lopuksi todettakoon, että EKTR:n ohjelmilla oli yhtäläisiin mahdollisuuksiin vähäinen tai mitätön vaikutus.

Komissio pyysi kokouksessa jäsenvaltioita tarkastelemaan keinoja EKTR:n täytäntöönpanon vauhdittamiseksi. Se esitti myös tiivistelmän EKTR:n ohjelmatyötä koskevista näkemyksistä. Monet jäsenvaltiot totesivat, että kansallinen strategiasuunnitelma oli hyödyllinen ohjelmatyön alkuvaiheessa, mutta menetti merkitystään ohjelmakauden aikana. Toiset jäsenvaltiot korostivat tarvetta sisällyttää kansalliseen strategiasuunnitelmaan alueellinen ulottuvuus ja tarvittaessa myös merialuekohtainen lähestymistapa. Useat jäsenvaltiot suunnittelivat toimintaohjelmiensa tarkistamista varojen uudelleen ohjaamiseksi ulkoisten muutosten perusteella.

3. KALASTUSALAN TALOUDELLINEN TILANNE VUOSINA 2010–2011

3.1.1. Pyyntiala

Toisin kuin kaudella 2007–2009, EU:n laivaston toiminta oli vuonna 2010 yleisesti kannattavaa. Niistä 21 jäsenvaltiosta, joista oli saatavilla tietoa vuotta 2012 koskevassa talouskatsauksessa, 11:ssä saavutettiin nettovoittoa vuonna 2010, neljässä tehtiin edelleen tappiota ja lopuissa päästiin kannattavuusrajalle.

Kokonaistulot olivat 7 miljardia euroa ja kokonaiskustannukset 6,5 miljardia euroa (93 prosenttia kokonaistuloista). Kokonaistulot kasvoivat 2,6 prosenttia vuoteen 2009 nähden. Tästä määrästä kalanmyynnin osuus oli 6,6 miljardia euroa, kalastusoikeuksista saatavien tulojen osuus 34 miljoonaa euroa, muusta kuin kalastuksesta saatavien tulojen osuus 193 miljoonaa euroa, ja suoran tulotuen osuus oli 126 miljoonaa euroa (alle 2 prosenttia kokonaistulosta ja 27 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2009).

Suurimmat neljä kustannuserää olivat miehistön yhteenlasketut palkat (1,9 miljardia euroa, työllisyyden kasvusta huolimatta 9 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2009), polttoaine (1,3 miljardia euroa eli 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2009 mutta huomattavasti vähemmän kuin vuosina 2009 ja 2010 tapahtunut 37,5 prosentin hinnannousu), muut muuttuvat kustannukset (943 miljoonaa euroa) sekä arvon alenemisesta aiheutuneet kustannukset (793 miljoonaa euroa). Näiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 75 prosenttia.

Aluksilla työskenteli yhteensä 138 500 merimiestä (105 700 kokoaikavastaavaa; Kreikkaa ei laskettu mukaan). Lisäys vuoteen 2009 nähden oli 2,4 prosenttia. Kaikista EU:n jäsenvaltioista, joista tiedot olivat saatavilla, suurin työllistäjä oli Espanja niin kokonaistyöllisten kuin kokoaikavastaavuuden suhteen.

3.1.2. Vesiviljely

Vesiviljelytuotannon määrä EU:n 27 jäsenvaltiossa oli 1,30 tonnia vuonna 2009. Vesiviljelytuotanto on maailmanlaajuisesti kasvanut nopeaan tahtiin, mutta EU:ssa tuotanto on pysynyt samalla tasolla. EU:n osuus maailmanlaajuisesta tuotannosta on laskenut 3 prosentista 2,4 prosenttiin vuosien 1997 ja 2009 välillä. Vaikka viimeaikaiset tiedot viittaavat siihen, että vesiviljelyalan yritysten taloudellinen suorituskyky on kohentunut, suurin osa alan työpaikoista on osa-aikaisia. Vesiviljelyalan 140 000 yritystä (joista 90 prosenttia on mikroyrityksiä) työllistävät kaikkiaan 80 000 henkilöä.

Vesiviljelyn osuus EKTR:n toimintalinjaan 2 sidotuista määrärahoista on noin kolmannes (noin 28 prosenttia EKTR:n talousarviosta). Vuoden 2011 helmikuusta on valittu 1 679 hanketta, joihin on käytetty varoja yli 40 miljoonaa euroa. Useimmat hankkeet liittyvät tuotannollisiin investointeihin, ja yli 50 prosenttia hankkeista toteutetaan makeanveden vesiviljelyn alalla. EKTR:n väliarvion[3] mukaan EKTR:n vesiviljelytoimenpiteiden vaikuttavuudesta on eri näkemyksiä. EKTR:n avulla kyseisellä alalla luotujen työpaikkojen lukumäärä on vähäpätöinen,

[3] Saatavilla internetosoitteessa http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/studies/eff_evaluation/eff_evaluation_synthesis_en.pdf. s. 40.

alle 0,3 prosenttia. Tuotantokapasiteetin yleisestä noususta huolimatta itse tuotanto ei ole finanssikriisin ja maailmanlaajuisen kilpailun kovenemisen vuoksi kasvanut. Muita kasvun esteitä ovat taudit, lupakysymykset, lainansaanti (jota entisestään vaikeuttaa useimpien tuottajien pieni koko) sekä kansallisten strategioiden puuttuminen.

3.1.3. Jalostus

Vuonna 2009 EU:n kalanjalostusalalla toimi yli 3 500 kalanjalostusta päätoimintanaan harjoittavaa yritystä. Näiden yritysten liikevaihto oli noin 25,5 miljardia euroa ja bruttoarvonlisäys yli 6 miljardia euroa[4]. Jalostusala tarjosi noin 118 000 kokoaikaista työpaikkaa EU:ssa (yhteensä 150 000 työpaikkaa).

Tuotannon arvo on viime vuosien aikana noussut tasaisesti (EU-25:ssä 17,8 miljardia euroa vuonna 2003; 18,94 miljardia euroa vuonna 2005; 22,5 miljardia euroa vuonna 2007). Työllisyys ja yritysten lukumäärä ovat tästä huolimatta laskeneet: vuonna 2013 EU-15:ssä oli työpaikkoja 132 000 (kokoaikavastaavia) ja yrityksiä 4 216; vuonna 2005 vastaavat luvut olivat 129 500 ja 4 035, ja vuonna 2007 126 000 ja vajaat 4 000.

Kalanjalostus- ja markkinointitoimenpiteiden osuus EKTR:n sidotuista määrärahoista on yli 60 prosenttia ja toimintalinjan 2 hankkeista 34 prosenttia. Suurin osa hankkeista koskee tuotantokapasiteetin lisäämistä; myös tuotantojärjestelmien, hygienian ja työolojen parantaminen ovat tärkeitä aiheita. EKTR:n väliarviointi osoitti, että EKTR:n avulla on voitu lisätä työpaikkoja (+3 prosenttia), mutta sen vaikutus tuotannon määrään tai arvoon on ollut vähäisempi. Raskas hallinnollinen rasite ja lainansaantivaikeus ovat tekijöitä, jotka eniten rajoittavat EKTR:n tehokkuutta ja täytäntöönpanoa jalostusalalla. Alan kohtaamia haasteita ovat lisäksi maailmanlaajuinen kilpailu, raaka-aineiden hankkiminen tilanteessa, jossa EU:n oma tuotanto on laskenut, sekä alhaiset marginaalit.

4. II OSA - ANALYYSI

4.1. Kalastuslaivaston mukauttamista koskevat julkiset ja yksityiset toimet

4.1.1. Kalastustoiminnan pysyvä lopettaminen

EKTR tukee EU:n kalastuslaivaston mukauttamiseen tähtääviä toimenpiteitä muun muassa kalastustoiminnan pysyvään tai tilapäiseen lopettamiseen myönnettävällä julkisella tuella.

EKTR:n väliarvioinnin mukaan joulukuun 31. päivään 2010 mennessä vain kolme prosenttia käynnistetyistä hankkeista sisälsi EKTR:n tukea toiminnan pysyvään lopettamiseen, mutta tuen osuus toimintalinjan 1 tuesta oli 56 prosenttia (202 miljoonaa euroa). Nykyisten ennusteiden mukaan tämä osuus nousisi ohjelmakaudella 2007–2013 noin 720 miljoonaan euroon. Kun tämä määrä lisätään kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen (KOR) kautta kaudella 2000–2006 myönnettyyn 546 700 000 euron määrään, nousee alusten käytöstä poistamista koskeviin

[4] Lisäksi alalla toimii 900 yritystä, joille jalostus on toissijaista toimintaa ja joiden liikevaihto oli 2,3 miljardia euroa.

toimenpiteisiin kaudella 2000–2015 myönnetyn julkisen tuen kokonaismäärä lähes 1,3 miljardiin euroon.

EKTR:n ja sitä edeltävän KOR:n toiminnasta säännöllisesti tehdyissä arvioinneissa on toistuvasti noussut esiin ongelmia toiminnan pysyvän lopettamisen käytännön toteutuksessa. Ongelman taustalla eivät niinkään ole tarve sopeuttaa laivasto käytettävissä oleviin resursseihin kuin kalakantojen tilanteesta riippumattomat laivastojen taloudelliset vaikeudet. EKTR:n vaatimus, jonka mukaan ennen toiminnan pysyvää lopettamista on laadittava pyyntiponnistuksen mukauttamissuunnitelma, ei ole tuonut ratkaisua ongelmaan. Päinvastoin joissakin mukauttamissuunnitelmissa toiminnan pysyvä lopettaminen esitetään nimenomaisesti keinona, jolla voidaan hyvittää vähentyneitä kalastusmahdollisuuksia ja parantaa jäljellä olevien alusten taloudellista elinkelpoisuutta[5]. Tästä on seurannut, ettei toiminnan pysyvää lopettamista koskevia toimenpiteitä ole niinkään kohdistettu aluksiin, joiden toiminnasta aiheutuu eniten painetta kalakantoihin, vaan aluksiin, joilla on heikoimmat taloudelliset näkymät, mikä puolestaan vähentää kapasiteetin mukauttamistoimien tehokkuutta.

Saman näkemyksen on esittänyt myös Euroopan tilintarkastustuomioistuin. Sen joulukuussa 2011 esittämässä erityiskertomuksessa[6], jossa tarkasteltiin ovatko EU:n toimet tukeneet kalastuslaivastojen kapasiteetin mukauttamista käytettävissä oleviin kalastusmahdollisuuksiin, todetaan, että alusten käytöstä poistamiseen myönnetystä tuesta huolimatta vuosina 1992–2008 EU:n laivaston *”tosiasiallisen pyyntikyvyn arvioitiin kalastustekniikoiden parannusten vaikutuksesta kasvaneen 14 prosentilla”*. Kertomuksessa viitataan tapauksiin, joissa tukea oli maksettu aluksille, jotka lopettaisivat toimintansa joka tapauksessa tai joiden vaikutus kalakantojen tilaan oli vähäinen.

4.1.2. Yli puolet[7] käytöstä poistetuista aluksista ei saanut romutustukea. Tämä vahvistaa sen, ettei EKTR:n tuella ole juurikaan vaikutusta kapasiteetin mukauttamiseen. Parannusta KOR:n kauteen (2000–2006) nähden on vain vähän. Vuoden 2002 YKP:n uudistukseen asti alukset, jotka poistettiin käytöstä ilman julkista tukea, voitiin korvata muun tuen avulla. Laivastojen mukauttaminen polttoaineiden hintakehitykseen.

Polttoaineen hinnat nousivat vuoden 2011 loppuun mennessä 0,65 euroon litralta. Joulukuuhun 2010 nähden nousu oli 20 prosenttia ja joulukuuhun 2009 verrattuna 62,5 prosenttia.

Kalastusalalla on monin keinon pyritty rajoittamaan polttoaineen hinnannousun vaikutusta taloudelliseen suorituskykyyn. Vuotuisessa talouskatsauksessa esitetyt tiedot osoittavat, että polttoainekustannukset ovat pienentyneet tai että ne nousivat vuosina 2008–2010 vähemmän kuin polttoainehinnat. Tässä on havaittavissa kaksi erillistä kehityssuuntausta.

Niistä ensimmäinen liittyy sellaisiin kalastuskäytänteiden muutoksiin, joita toimijat voivat soveltaa välittömästi ilman ylimääräisiä kustannuksia tai hyvin pienin kustannuksin. Esimerkiksi

[5] EKTR:n väliarviointi ja KOR:n jälkiarviointi ovat saatavissa internetosoitteessa http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/studies/fifg_evaluation/fifg_evaluation_executive_summary_fi.pdf

[6] Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 12/2011 ”Ovatko EU:n toimet tukeneet kalastuslaivastojen kapasiteetin mukauttamista käytettävissä oleviin kalastusmahdollisuuksiin?”.

[7] 61 prosenttia bruttovetoisuudesta (GT) ja 48 prosenttia konetehosta (kW) joulukuussa 2011.

alentamalla kulku- ja pyyntinopeutta voidaan polttoaineen kulutusta vähentää jopa 16 prosenttia. On myös viitteitä siitä, että laivastot purkavat saaliinsa lähempänä pyyntipaikkoja sijaitsevissa satamissa. Saalis kuljetetaan sen jälkeen kuorma-autolla kotisatamaan. Toimijat ovat myös alkaneet käyttää keveämpiä pyydyksiä tai vaihtaa menetelmiään (pohjatroolauksesta pitkiensiimojen ja puomitroolauksesta kahden rinnakkaisen troolin samanaikaiseen käyttöön). Laivastot siirtyvät mahdollisuuksien mukaan lähemmäs kotisatamaa. Näihin mukautuksiin on monessa tapauksessa ryhdytty ilman julkista tukea.

Toinen kehityssuuntaus liittyy alusten teknisiin mukautuksiin, joita ovat muun muassa moottorin ja käyttövoiman muutokset, aerodynamiikan hyödyntäminen, pyydysten vedentyöntö- ja pohjavastuksen vähentäminen, tietokoneen käyttäminen lyhyimmän reitin löytämiseksi pyyntipaikoille, aluksen nopeuden seuranta, troolien nopeuden säätäminen optimaaliseksi tuulen, virtausten sekä aallon voimakkuuden ja suunnan mukaan. On todisteita siitä, että tällaisilla mukautuksilla voidaan päästä kulutuksessa yli 25 prosentin säästöihin. Näihin toimiin on usein – muttei aina – käytetty EKTR:n rahoitusta, ja joissakin tapauksissa on käytetty pelkästään yksityisiä varoja.

Molemmat kehityssuuntaukset osoittavat, että polttoaineen kulutusta voidaan vähentää tuntuvasti myös moottoria vaihtamatta.

On syytä panna merkille, että edellä mainitussa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa todetaan, että tällaisilla mukautuksilla, jotka kuuluvat EKTR-asetuksen 25 artiklan soveltamisalaan, voidaan lisätä alusten pyyntikykyä erityisesti silloin, kun ne koskevat energiatehokkuuden parantamiseksi aluksiin tehtäviä investointeja. Esimerkkinä mainittakoon ohjaussuutinjärjestelmät, joilla voidaan paitsi vähentää kulutusta (jopa 20 prosenttia) myös lisätä kulkunopeutta.

4.2. EKTR-asetuksen 25 artiklan 2 kohdan mukainen uudenaikaistaminen

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa esitetyillä havainnoilla oli suuri vaikutus siihen, miten komissio suhtautuu EKTR-asetuksen 25 artiklan 2 kohdan mukaisten toimenpiteiden toteuttamiseen. Vaikka suurin osa työstä tehdään vuonna 2012, komissio lähetti joulukuussa 2011 jäsenvaltioille ohjeen EKTR-asetuksen 25 artiklan 2 kohdan tulkinnasta. Ohjeessa erotetaan toisistaan investoinnit, jotka lisäävät aluksen pyyntikykyä, ja investoinnit, joilla tällaista vaikutusta ei ole. Ohjeeseen liitettiin jäsenvaltioille osoitettu kirje, jossa näitä pyydettiin toimittamaan 15. tammikuuta 2012 mennessä luettelo toimenpiteistä, jotka on rahoitettu 25 artiklan 2 kohdan mukaisesti ja joiden osalta oli toimitettu maksupyyntö. Lisäksi pyydettiin lyhyt kuvaus toimenpiteistä ja niille tehdyistä sääntöjenmukaisuustarkastuksista. Myös jokaisen toimenpiteen saaman EU:n ja kansallinen rahoituksen määrät tuli ilmoittaa. Komissio ilmaisi kirjeessä myös aikomuksensa tarkastella toimintaohjelman yhdenmukaisuutta kyseisen ohjeen kanssa ja pyytää tarvittaessa toimintaohjelman tarkistamista.

Komissio tarkastelee parhaillaan jäsenvaltioiden toimittamia vastauksia ja päättää asiaan liittyvien maksupyyntöjen (myös niiden, joiden osalta maksujen määräajan kuluminen on keskeytetty) hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä. Se päättää myös jo suoritettuihin maksuihin sovellettavista rahoitusoikaisuista. Kyseisen 25 artiklan 2 kohdan tulkinnasta

vallitseva epävarmuus kertoo vaikeuksista uudenaikaistaa tai vaihtaa moottoreita kalastuskapasiteettia lisäämättä.

4.3. EKTR:n toimintalinjan 4 täytäntöönpano

Toimintalinjan 4 täytäntöönpano on nopeutunut ja alkaa tuottaa tulosta, vaikka vauhti on edelleenkin melko hidas. Joulukuun 2011 loppuun mennessä valittuja paikallisia toimintaryhmiä oli 18 jäsenvaltiossa kaikkiaan 220 (50 enemmän kuin edellisvuoden joulukuussa). Niistä 21 jäsenvaltiosta, jotka aikovat panna toimintalinjan 4 täytäntöön, vain Irlannissa, Sloveniassa ja Romaniassa ei vielä ollut valittu ryhmiä. Paikallisten toimintaryhmien kokonaismäärän oletetaan nousevan yli 300:aan.

Kaikki uudet ryhmät ovat nyt siirtymässä hankkeiden kehittämis- ja valintavaiheeseen. Vuoden 2011 loppuun mennessä oli valittu 1 625 hanketta, kun vastaava määrä vuoden 2010 lopussa oli 685. Hankkeet voidaan jakaa kolmeen pääaiheeseen: kalastustuotteiden arvon lisääminen, kalatalousalueiden paikallisen talouselämän monipuolistaminen sekä pienemmässä määrin ympäristön (vihreä kasvu), yhteiskunnan ja kulttuurin tarjoamien resurssien hyödyntäminen. Rahoitetut hankkeet ovat yleensä investointien suhteen pienimuotoisia ja hyödyttävät paikallisia kalastusyhteisöjä.

Toimintalinjaan 4 myönnetty EKTR:n rahoitus vaihtelee määrältään Ranskan 2,6 prosentista Romanian 32,5 prosenttiin. Paikallisten toimintaryhmien keskimääräinen budjetti vaihteli alle yhdestä miljoonasta eurosta yli 7 miljoonaan euroon.

Myös täytäntöönpanovauhdissa on suuria eroja, joiden taustalla ovat aluekehityksestä saadun kokemuksen määrä sekä joidenkin alueellistettujen maiden vaikeudet määritellä ja eritellä kansallisten ja alueellisten viranomaisten tehtäviä toimintalinjan 4 täytäntöönpanossa.

Suuria eroja on myös EU:n sääntöjen ja toimintalinjaa 4 koskevien suuntaviivojen tulkinnassa hallintoviranomaisten kesken. Julkisen yhteisrahoituksen varmistaminen on muodostunut joillekin toimintaryhmille vakavaksi ongelmaksi. Myös yksityisillä hankkeenedistäjillä on talouskriisin vuoksi ollut vaikeuksia myöntää hankkeisiin täsmärahoitusta. Ohjelmakauden nykyisessä vaiheessa ei vielä ole saatavilla koottuja tietoja, mutta toimintalinjan 4 tarjoamista mahdollisuuksista uusien työpaikkojen luomiseksi on jo olemassa joukko esimerkkitapauksia.

Toimintalinjan 4 täytäntöönpanon tulokset – Esimerkkejä käynnissä olevilla hankkeilla luoduista työpaikoista ja tulomahdollisuuksista

- Kalastusmatkailu (Ranska): Varin alueen kalastusalan toimintaryhmän paikalliset toimijat ovat kolmen vuoden ajan kehittäneet alueen kalastusmatkailua. Vuosina 2009–2010 yhteensä 12 alusta varustettiin ja hyväksyttiin kalastusmatkailussa käytettäväksi. Toimintaan osallistuneet kalastajat saivat 30–70 prosenttia lisätuloa niinä päivinä, joina he veivät matkailijoita merelle (ja joina heidän oma kalastustoimintansa jäi tavanomaista huomattavasti pienemmäksi).

- ”Kalaa suoraan veneestä” (Saksa). Tämän hankkeen avulla kalastajat voivat myydä osan saaliistaan suoraan loppukuluttajille. Heillä on tätä varten käytössään verkkosivu, jossa he ilmoittavat, mitä kalaa on tuoreena saatavilla, milloin ja missä. Hankkeeseen osallistuneet 11

kalayritystä on saanut tuotteistaan suoramyynnin ja itsemarkkinoinnin kautta huomattavasti korkeampia hintoja kuin tukkumyynnillä.

- Espanjan Galiciassa säilytettiin 27 äyriäistenkerääjän työpaikkaa auttamalla näitä kehittämään ja markkinoimaan uusia tuotteita ja luomalla siten lisätulomahdollisuuksia.

- Ranskan Charente Maritimessa autettiin kuutta toimintarajoitteista kalastajaa palaamaan työhönsä Hankkeella pyritään luomaan toimintarajoitteisille kalastajille 60 uutta työpaikkaa.

- Alankomaiden Urkissa luotiin kuusi uutta työpaikkaa paikalliseen kalaravintolaan, joka perusti historialliseen rakennukseen monitoimitilan, jossa järjestetään erilaisia toimintoja (ruoanlaittokurssit, näyttelyt ja tapahtumat).

- Pohjois-Jyllannissa Tanskassa luotiin neljä henkilöä työllistävä pk-yritys, joka kehittää merilevästä innovatiivisia elintarvikkeita ja jonka vuotuinen liikevaihto on yli 1 500 000 euroa

- Suomen Kuusamossa juotiin kuusi uutta työpaikkaa kalastusyrityksissä ja kaksi uutta työpaikkaa jalostuksessa tukemalla logistiikkakeskusta, jonka yhteydessä toimii myös paikallisten kalastajien käyttöön tarkoitettu saaliinkäsittely- ja jalostuskeskus.

- Espanjan Andalusiassa Luotiin yksi uusi työpaikka auttamalla vesiviljely-yritystä tuottamaan kalajauhonsa paikallisista kalanperkkeistä (kalajauhon kustannukset laskivat 50 prosenttia ja säästöjä syntyi 20 000 euroa vuodessa).

5. RAHOITUKSEN TOTEUTUMINEN JÄSENVALTIOISSA

TAULUKKO: RAHOITUKSEN TOTEUTUMINEN LÄHENTYMISTAVOITEALUEILLA JA MUILLA KUIN LÄHENTYMISTAVOITEALUEILLA

Maa		Päätetty a	Sidottu b	Maksettu c	% (b) / (a)	% (c) / (a)
Belgique-België	Kausi 2007-2013	26 261 648,00	17 205 799,00	11 243 909,00	65,52 %	42,81 %
	Varainhoitovuosi: 2011	4 412 449,00	4 412 449,00	7 567 279,00		
България (Bulgaria)	Kausi 2007-2013	75 876 747,00	47 107 496,00	15 625 873,19	62,08 %	20,59 %
	Varainhoitovuosi: 2011	13 084 212,00	13 084 212,00	4 424 514,08		
Česká republika	Kausi 2007-2013	27 106 675,00	18 492 712,00	14 758 064,92	68,22 %	54,44 %
	Varainhoitovuosi: 2011	4 043 811,00	4 043 811,00	7 671 187,19		
Danmark	Kausi 2007-2013	133 675 169,00	93 573 369,00	65 434 024,70	70,00 %	48,95 %
	Varainhoitovuosi: 2011	19 463 114,00	19 463 114,00	20 580 026,46		
Deutschland	Kausi 2007-2013	149 121 176,00	103 720 590,00	60 355 018,91	69,55 %	40,47 %
	Varainhoitovuosi: 2011	22 443 794,00	22 443 794,00	12 931 618,46		
Eesti	Kausi 2007-2013	84 568 039,00	54 878 609,00	30 975 023,79	64,89 %	36,63 %
	Varainhoitovuosi: 2011	12 995 534,00	12 995 534,00	10 777 597,65		
Ireland	Kausi 2007-2013	42 266 603,00	27 691 739,00	20 590 159,00	65,52 %	48,71 %
	Varainhoitovuosi: 2011	7 101 580,00	7 101 580,00	0,00		
Ελλάδα (Ellas)	Kausi 2007-2013	207 832 237,00	149 533 189,00	67 985 280,18	71,95 %	32,71 %
	Varainhoitovuosi: 2011	29 514 336,00	29 514 336,00	35 990 929,01		
España	Kausi 2007-2013	1 131 890 912,00	803 995 016,00	404 470 852,66	71,03 %	35,73 %
	Varainhoitovuosi: 2011	162 654 289,00	162 654 289,00	118 436 927,74		
France	Kausi 2007-2013	215 686	150 871	87 774 969,38	69,95 %	40,70 %

		616,00	906,00			
	Varainhoitovuosi: 2011	31 457 343,00	31 457 343,00	13 506 474,71		
Italia	Kausi 2007-2013	424 342 854,00	297 930 059,00	163 479 766,46	70,21 %	38,53 %
	Varainhoitovuosi: 2011	61 620 807,00	61 620 807,00	59 235 210,54		
Κύπρος (Cyprus)	Kausi 2007-2013	19 724 418,00	13 807 204,00	13 278 025,78	70,00 %	67,32 %
	Varainhoitovuosi: 2011	2 871 876,00	2 871 876,00	4 367 980,79		
Latvija	Kausi 2007-2013	125 015 563,00	81 747 415,00	65 170 045,47	65,39 %	52,13 %
	Varainhoitovuosi: 2011	19 243 706,00	19 243 706,00	25 474 344,28		
Lietuva	Kausi 2007-2013	54 713 408,00	36 709 949,00	23 120 863,91	67,09 %	42,26 %
	Varainhoitovuosi: 2011	8 161 553,00	8 161 553,00	4 675 239,50		
Luxembourg	Kausi 2007-2013	0,00	0,00	0,00	0,00 %	0,00 %
	Varainhoitovuosi: 2011	0,00	0,00	0,00		
Magyarország	Kausi 2007-2013	34 769 572,00	21 987 859,00	12 865 081,83	63,24 %	37,00 %
	Varainhoitovuosi: 2011	5 952 501,00	5 952 501,00	7 190 107,83		
Malta	Kausi 2007-2013	8 372 329,00	5 300 916,00	2 126 063,75	63,31 %	25,39 %
	Varainhoitovuosi: 2011	1 271 388,00	1 271 388,00	953 937,69		
Nederland	Kausi 2007-2013	48 578 417,00	34 005 165,00	13 201 570,50	70,00 %	27,18 %
	Varainhoitovuosi: 2011	7 073 021,00	7 073 021,00	1 553 560,32		
Österreich	Kausi 2007-2013	5 259 318,00	3 692 103,00	3 645 455,55	70,20 %	69,31 %
	Varainhoitovuosi: 2011	763 814,00	763 814,00	753 548,00		
Polska	Kausi 2007-2013	734 092 574,00	483 677 649,00	211 027 766,33	65,89 %	28,75 %
	Varainhoitovuosi: 2011	121 944 858,00	121 944 858,00	71 086 296,54		
Portugal	Kausi 2007-2013	246 485 249,00	173 238 515,00	83 595 336,48	70,28 %	33,91 %

	Varainhoitovuosi: 2011	35 759 773,00	35 759 773,00	19 208 344,06		
România	Kausi 2007-2013	230 645 644,00	143 020 768,00	32 299 988,49	62,01 %	14,00 %
	Varainhoitovuosi: 2011	39 257 052,00	39 257 052,00	0,00		
Slovenija	Kausi 2007-2013	21 640 283,00	15 269 905,00	5 751 652,52	70,56 %	26,58 %
	Varainhoitovuosi: 2011	3 515 536,00	3 515 536,00	2 722 012,90		
Slovensko	Kausi 2007-2013	13 123 309,00	8 607 829,00	5 170 176,35	65,59 %	39,40 %
	Varainhoitovuosi: 2011	1 782 386,00	1 782 386,00	1 257 371,92		
Suomi-Finland	Kausi 2007-2013	39 448 827,00	27 614 400,00	16 427 458,77	70,00 %	41,64 %
	Varainhoitovuosi: 2011	5 743 752,00	5 743 752,00	5 039 613,94		
Sverige	Kausi 2007-2013	54 664 803,00	38 265 669,00	24 999 874,53	70,00 %	45,73 %
	Varainhoitovuosi: 2011	7 959 199,00	7 959 199,00	5 505 285,77		
United Kingdom	Kausi 2007-2013	137 827 889,00	90 707 217,00	19 295 904,46	65,81 %	14,00 %
	Varainhoitovuosi: 2011	23 112 801,00	23 112 801,00	0,00		
Yhteensä	**Kausi 2007-2013**	**4 292 990 279,00**	**2 942 653 047,00**	**1 474 668 206,91**	**68,55 %**	**34,35 %**
	Varainhoito-vuosi: 2011	**653 204 485,00**	**653 204 485,00**	**440 909 408,38**		